

Bedenkingen van het KVVP omtrent de hervorming van de onbekwaamheidsstatuten

Het wetsvoorstel van 9 juli 2008 tot wijziging van de wetgeving inzake de onbekwaamheidsstatuten wat de invoering van een globaal statuut betreft, « voorstel Goutry » genoemd, is een voorstel tot verregaande hervorming van de verschillende onbekwaamheidsstatuten. Het zou aan de vrederechter een exclusieve bevoegdheid toekennen voor deze materie.

Gelet op het nu al omvangrijke takenpakket van de kantonale magistraat op het gebied van de onbekwaamheden (ouderlijk gezag, voogdij, voorlopige bewindvoering) heeft het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters het nodig geacht haar opmerkingen bij de voorgestelde tekst kenbaar te maken en zich uit te spreken over de opties die in het kader van een hervorming van de onbekwaamheidsstatuten dienen genomen te worden.

I. HET WETSVORSTEL « GOUTRY ».

I.A. INLEIDING.

De tekst, zoals hij voorgelegd werd aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, is een ambitieuze tekst die de huidige tekst van het Burgerlijk Wetboek aangaande de voogdij, de verlengde minderjarigheid, de voorlopige bewindvoering, de onbekwaamverklaring en de bijstand van een gerechtelijk raadsman ingrijpend wijzigt.

Deze omzetting doet een aantal technische vragen rijzen die in deze noot niet kunnen aangehaald worden. Dat zou aanzienlijk veel werk vragen alleen maar om principiële vragen te formuleren, zonder het (wenselijk) antwoord erop te geven. De controverses die de tekst al heeft losgeweekt kennende, lijkt het ons voorbarig ons aan een exhaustieve analyse te wagen. Indien de bevoegde Kamercommissie zou beslissen het voorstel als basistekst voor de hervorming van de onbekwaamheidsstatuten te gebruiken, zou een grondige analyse op dat ogenblik overwogen kunnen worden.

Deze nota zal zich ertoe beperken de principiële vragen aan te halen en hier en daar eventueel wat technische kwesties aan te stippen.

I.B. DE POSITIEVE PUNTEN VAN DE TEKST.

De positieve punten van de hervorming zijn in eerste instantie te situeren op het vlak van de motiveringen in de toelichting. De vrederechters delen de wens van de ontwerpers van het voorstel om de volwassene beter te beschermen wat betreft de rechten die zijn

persoon raken, om de bestaande statuten te uniformiseren, om de beschermde persoon beter in de procedure te betrekken, om de internationaalrechtelijke verbintenissen in het Belgisch recht om te zetten, om de huidige reglementering van de voorlopige bewindvoering als werkbasis te nemen, en om aan de vrederechter het geheel van het nieuwe stelsel van onbekwaamheden toe te wijzen.

Daar waar over deze intenties een consensus bestaat, stelt de wijze waarop zij in het voorstel worden uitgewerkt toch wel enkele belangrijke problemen. Deze moeilijkheden zijn van die aard, dat het Verbond van oordeel is dat de tekst niet als uitgangspunt voor de bespreking van de omzetting van de statuten kan aangewend worden.

I.C. DE PUNTEN VAN KRITIEK.

I.C.1. HET FUNDAMENTEEL GEKOZEN UITGANGSPUNT: EEN PRINCIEPSONBEKWAAMHEID DOOR VERALGEMEENDE TOEPASSING VAN HET STELSEL VAN DE VOOGDIJ.

Zoals het Verbond hem begrijpt neemt de tekst het huidige, min of meer hervormde stelsel van de voogdij als gemeenschappelijk voetstuk voor alle onbekwaamheden, uitgezonderd voor de onbekwamen onder ouderlijk gezag. Volgens het voorstel wordt de minderjarige of meerderjarige onbekwame (de pupil) vertegenwoordigd door een voogd, die zelf gecontroleerd wordt door een toeziende voogd.

De filosofie van de rol van de voogd verschilt niet van deze van de huidige voogd, vermits hij zorg dient te dragen voor de persoon van de pupil, hem op te voeden overeenkomstig de levensbeschouwelijke principes van artikel 374, alinea 2 (keuze van opvoeding in het kader van het ouderlijk gezag) en zijn vermogen te beheren (artikel 405 §1 1ste van het Burgerlijk Wetboek en artikel 423-1 van de voorgestelde tekst).

Wij denken dat deze fundamentele keuze niet de goede is, en wel om diverse redenen. Meer bepaald laten de vrederechters het volgende gelden:

- dit stelsel is ontworpen voor de minderjarigen en veronderstelt een principiële onbekwaamheid van de beschemde persoon, zowel patrimoniaal als wat zijn andere rechten betreft (huwelijk, afstamming, levensbeschouwelijke keuzes, woonplaats) (cf. artikel 404-2 zoals voorgesteld: «*Bij gebreke van aanwijzingen is de beschermde persoon onbekwaam voor alle handelingen van het burgerlijke leven.*») Daar waar dergelijke onbekwaamheid voor de minderjarigen gerechtvaardigd wordt als uitvloeisel van de opvoedingsplicht, lijkt ze in het geheel niet geschikt voor een groot deel van de volwassenen, die, ook al vereist hun toestand een bescherming, nog over voldoende onderscheidingsvermogen beschikken om te beslissen over hun woonplaats, hun affectieve relaties en hun levensbeschouwelijke voorkeur... Aan de vrederechter als enige de zorg overlaten om in ieder individueel geval te waken over de vrijheidsgarantie en de autonomie van de te beschermen persoon is geen goede oplossing: geconfronteerd met een precieze situatie zal de magistraat de neiging hebben om te overbeschermen, vermits hij niet kan weten wat de toekomst gaat brengen;
- de goede intenties van de ontwerpers van het wetsvoorstel ten spijt, beantwoordt de tekst niet aan de voorschriften van de Conventie van de Verenigde Naties betreffende

de rechten van personen met een handicap, en meer bepaald van artikel 12. De ontwerpers hebben duidelijk een zeer ruime bescherming van de onbekwamen nagestreefd en dus een even zo ruime onbekwaamheid, ten koste van de autonomie van de te beschermen personen en ten koste van de structurele erkenning van hun wil en voorkeur. In dat opzicht is het frappant te zien hoe het wetsvoorstel de rechten van de beschermde personen radicaal inperkt in het kader van de wetgeving op het huwelijk en de afstamming (infra);

- het fundamentele verschil tussen de onbekwaamheid van de minderjarige, die in de lijn der dingen ligt, en deze van de meerderjarige, die een uitzonderingsstelsel is, vereisen dat onderscheiden stelsels worden aangenomen. De éénmaking van de bestaande statuten mag niet verward worden met het ontwerpen van een enig statuut. Wat nodig is, is dat voor elke specifieke situatie een enig juridisch statuut bestaat, en dat er geen keuze bestaat tussen diverse statuten die dezelfde werkelijkheid dekken, zoals dat nu het geval is met de voorlopige bewindvoering, de onbekwaamverklaring en de verlengde minderjarigheid.
- wat de toepasselijke procedure betreft, is ook de voorkeur van de voogdij boven deze van de voorlopige bewindvoering geen gelukkige keuze. De procedure van de voogdij met zijn dubbele acties (opleggen van voorlopige maatregelen, daarna definitieve vestiging van de voogdij) is zwaarder, ook omwille van de verplichting om een notariële inventaris op te stellen.

I.C.2. HET STRUCTURELE GEBREK AAN SOEPELHEID VAN HET VOORGESTELDE STELSEL.

Bovenop de principiële onbekwaamheid waarin het nieuwe artikel 404-2 voorziet, is er een verrassend gebrek aan soepelheid van het enige statuut in de fundamentele materies van het huwelijk en de afstamming. Het wetsvoorstel voegt inderdaad, zonder enige mogelijkheid tot aanpassing, de beperkte rechten in van de personen die rechtstreeks onder bescherming staan in de bijzondere wetgevingen:

- wat het huwelijk betreft: de artikelen 145-2 en 231 van het gewijzigd Burgerlijk Wetboek leggen de voorafgaandelijke machtiging van de voogd op voor het huwelijk en de echtscheiding (art. 231). Bovendien: artikel 214 wettigt de onbekwaamheid van de beschermde persoon om de echtelijke verblijfplaats te bepalen;
- wat de afstamming betreft: de nieuwe artikelen 329*bis* et 332*quinquies* veronachtzamen zowel het akkoord van de beschermde persoon met zijn eigen erkenning, als het verzet dat hij ertegen zou kunnen formuleren. Inzake adoptie is de instemming van de beschermde persoon met zijn eigen adoptie niet vereist (art. 348-1 en volgende);

De tekst lijkt er niet in te voorzien dat de vrederechter dat statuut kan aanpassen of dat hij de onbekwaamheden in deze nochtans fundamentele materies kan beperken, noch dat hij enige machtiging moet geven, zelfs niet dat hij een beslissing zou kunnen nemen ingeval van tegenstelling tussen de voogd en de pupil.

I.C.3. HET STELSEL VAN DE INFORMELE BESCHERMING.

Het stelsel van de informele bescherming voorziet in een vrijwillige verklaring ten overstaan van de vrederechter wanneer de mandataris van oordeel is dat zijn mandant niet meer in staat is zijn goederen te beheren. De vrederechters menen dat het voorstel naief is

in de mate dat precies op het ogenblik dat de te beschermen persoon nood aan bescherming heeft, de verklaring niet afgelegd zou kunnen worden (mandataris met slechte intenties). Het voert het mechanisme van het algemeen mandaat terug in dat de wetswijziging van 1991 heeft willen uitschakelen.

De aandacht wordt in het bijzonder getrokken op het verschil in behandeling tussen een persoon onder voogdij en een persoon die zich onder informele bescherming bevindt, hoewel de feitelijke situaties volledig indientiek zijn (stelsel van de voorafgaandelijke machtigingen niet toepasselijk? afwezigheid van publiciteit, geen inventaris van het vermogen, medische verklaring...).

Zou het niet eenvoudiger zijn onmiddellijk de gemeenrechtelijke maatregel toe te passen, op gevaar af van de bevolking beter te informeren over haar recht om een eventuele voogd aan te duiden middels voorafgaandelijke verklaring?

I.C.4. HET VERDWIJNEN VAN DE VERTROUWENSPERSOON TEN VOORDELE VAN DE TOEZIENDE VOOGD.

Het wetsvoorstel doet de functie van vertrouwenspersoon verdwijnen ten gunste van de toezienende voogd. De vrederechters betreuren deze verdwijning van een persoon die na enkele jaren toepassing van de wetswijziging van 2003 zijn nut heeft bewezen in de juridische figuur van de voorlopige bewindvoering, dit wil zeggen: hij is de link tussen de beschermde persoon en het juridische beschermingsstelsel. De rol van de twee interveniënten is zeer verschillend: de toezienende voogd moet als controleur het vertrouwen van de vrederechter genieten, terwijl de vertrouwenspersoon als tussenpersoon het vertrouwen van de beschermde persoon moet hebben.

De functie van vertrouwenspersoon is des te nuttiger waar de bescherming zich uitstrekt tot de rechten betreffende de persoon. Daarentegen heeft de toezienende voogd zijn nut grotendeels verloren sinds de controle op de voogdij in 2001 aan de vrederechter werd toevertrouwd.

I.C.5. ENKELE TECHNISCHE KWESTIES:

Naast de hierboven beschreven fundamentele bemerkingen, laten de vrederechters ook de volgende technische opmerkingen gelden:

- de bevoegdheid van de voogd in persoonsgebonden materies is niet duidelijk afgelijnd. De termen van het nieuwe artikel 423-1 van het Burgerlijk Wetboek zijn zeer vaag. In het kader van de behandeling van specifieke kwesties zoals de echtscheiding (nieuw art. 145-2 van het Burgerlijk Wetboek) of de woonplaats (nieuw art. 428-4 van het Burgerlijk Wetboek) worden ieders bevoegdheden beschreven als puzzelstukken die men zelf moet proberen in mekaar te steken;
- de systematische tussenkomst van de vrederechter bij de beheersbeslissingen inzake de plaatsing van fondsen: het betreft een tijdrovende bevoegdheid zonder meerwaarde vermits de vrederechter geen financier is en hij de controle- en beheersfuncties door

elkaar haalt (wie is verantwoordelijk bij een verkeerde keuze? De actualiteit toont aan dat dit geen louter theoretisch voorbeeld is);

- de gebruikte terminologie zoals deze van ‘voogd’ en ‘pupil’ is verouderd en niet aangepast aan de hedendaagse realiteit: men kan zich moeilijk een zoon of dochter inbeelden die « voogd » worden van hun ouder-« pupil » die met het ouder worden zijn patrimonium niet meer kan beheren. Dezelfde redenering geldt ook voor jongvolwassenen die bepaalde intellectuele mogelijkheden behouden, maar die op deze manier geïnfantiliseerd worden. De vrederechters denken dat deze terminologie een rem kan zijn voor de inwerkingstelling van het nieuwe statuut.
- er zijn onnauwkeurigheden te betreuren op het vlak van de redactie van de tekst, meer bepaald wat de toepassingsvoorwaarden van de wet betreft (artikel 400-1);
- waarom de procureur des Konings als scheidsrechter behouden ingeval van conflict tussen voogd en pupil? Bovendien weerhoudt artikel 423-5 enkel het ernstig conflict (een ander voorbeeld van het behoud van de oude figuur van de voogd, opvoeder met « gezag » over de pupil);
- de mogelijkheid om elke te beschermen persoon die zijn ouders nog heeft onder het ouderlijk gezag te plaatsen kan problemen stellen in de mate dat het zou kunnen dat een persoon die in goede gezondheid de meerderjarigheid heeft bereikt en zelf een gezin heeft gesticht terug onder ouderlijk gezag wordt geplaatst;
- de keuze om de meerderheid van de teksten volledig te herwerken en meer bepaald de tekst over de voorlopige bewindvoering, creëert grote rechtsonzekerheid voor de duizende hangende dossiers (onder meer betreffende de overgangsmaatregelen die ontbreken) en stelt de geldigheid van de door de jurisprudentie uitgewerkte oplossingen sinds het bijna 20-jarig bestaan van de wet weer in vraag.
- In het kader van deze grote hervorming worden punten waarover de rechtspraak verdeeld was, niet behandeld: de vraag naar het beginpunt van de beroepstermijn tegen de beslissingen tot aanstelling van de voorlopige bewindvoerder (kennisgeving of betekening); de bevoegdheid van de vrederechter om uitspraak te doen bij geschillen tussen voogd en pupil; de draagwijdte van de overlegging van de rekeningen en van het nazicht ervan; de toepasselijke procedure in geval van onmogelijkheid om een medische verklaring bij te brengen; de vraag naar de bekendmaking van de maatregel ten aanzien van derden (rijksregister, identiteitskaart).

Het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters is om alle hierboven vermelde redenen van oordeel dat de voorgestelde tekst niet mag weerhouden worden als werkbasis voor de eenmaking en de hervorming van de onbekwaamheidsstatuten.

II. HET VOORSTEL VAN HET KONINKLIJK VERBOND VAN DE VREDE- EN POLITIERECHTERS.

II.A. HET ONDERSCHIED TUSSEN MINDERJARIGEN EN VOLWASSENEN.

De vrederechters zijn van oordeel dat de onbekwaamheid van minderjarigen en deze van volwassenen verschillend dienen behandeld te worden.

Het stelsel van de onbekwaamheid van volwassenen kan niet identiek zijn aan dat van minderjarigen. De minderjarige heeft nood aan een specifiek juridisch kader die in het bijzonder de opvoedingsplicht omvat (scholing, maar ook morele vorming). De uitvoering van die zeer omvangrijke taak wordt over het algemeen geconcretiseerd door het feit dat de minderjarige samenleeft met de persoon die voor zijn bescherming instaat (ouder of voogd). Het patrimoniale aspect is doorgaans ondergeschikt, vermits de meeste minderjarigen niet over een kapitaal en zelden over inkomsten beschikken. In de meerderheid van de gevallen zal de beschermer overigens met zijn eigen middelen de materiële noden van zijn beschermeling voldoen. De luttele inkomsten worden door de beschermer integraal aangewend om het kind op te voeden en worden aan niets anders besteed dan de huishoudelijke inkomsten (bvb. kinderbijslag, indien met dit als inkomsten van de minderjarige zou beschouwen).

Indien de onbekwame daarentegen meerderjarig is, zal het stelsel eerder gericht zijn op het beheer van de goederen en inkomsten van de onbekwame. De onbekwame geniet in praktisch alle gevallen van reële inkomsten onder de vorm van sociale uitkeringen en indien zijn onbekwaamheid pas op latere leeftijd ontstaat, kan hij reeds een aanzienlijk vermogen samengesteld hebben. Meestal leeft de onbekwame ook autonoom van zijn beschermer. Hij verblijft vaak in een instelling of leeft alleen. Het komt zelden voor dat gehandicapte kinderen bij hun ouders blijven wonen eens ze volwassen zijn. Het accent moet dus gelegd worden op de persoonlijke autonomie van de onbekwame. Het aspect opvoeding is hier volkomen afwezig: wat de voornaamste deugd is voor de minderjarigen wordt een ongezonde bekeringsijver bij de volwassenen. Daaruit volgt dat voor de meerderjarige onbekwamen het accent moet gelegd worden op de bescherming van het vermogen en dat hun autonomie op het vlak van de rechten aangaande hun persoon moet begunstigd worden.

Dit fundamentele onderscheid tussen beide groepen onbekwamen rechtvaardigt in onze ogen dat een onderscheid zou gemaakt worden in de juridische behandeling van minderjarigen en volwassenen. Dit doet niets af aan de oprichting van een uniform statuut, vermits er voor elke situatie slechts één enkel juridisch stelsel zou bestaan. Inderdaad, zoals reeds gezegd, men mag het verlangen om per feitelijke situatie één uniek systeem te willen niet verwarren met het feit één uniek juridisch systeem te hebben voor alle mogelijke feitelijke situaties, ongeacht hun verschillen, zoals het voorstel « Goutry » doet.

II.B. HET STATUUT VAN DE MINDERJARIGEN.

Voor de vrederechters mag het statuut van de minderjarigen, zoals het werd hervormd door de wetten van 29 april 2001 en 13 februari 2003, behouden blijven voor de minderjarigen. Het wordt op voldoende coherente wijze samengesteld uit het ouderlijk gezag en de voogdij. Uiteraard kunnen enkele aspecten van de voogdij verbeterd worden, maar het specifieke systeem van de procedure tot aanstelling van de voogd en betreffende zijn bevoegdheden is gerechtvaardigd. De twee stelsels van ouderlijk gezag en voogdij worden op het vlak van de persoon verlevendigd door de opvoedkundige dimensie van de rol van de beschermers en op het patrimoniale vlak door de toepassing van artikel 410 van het Burgerlijk Wetboek. Er wordt enkel een regelmatige controle voorzien bij de voogdij.

Een stelsel van bijzondere voorafgaandelijke machtiging in personenrechtelijke materies (woonplaats, huwelijk, echtscheiding, medische ingrepen) lijkt ons niet nodig, en naar

onze mening zou dit niet beantwoorden aan een uit de praktijk voortgekomen noodzaak (onder voorbehoud misschien van de sterilisatie, maar wordt dat soort ingrepen wel toegepast op minderjarigen?).

Men moet niet uit het oog verliezen dat de minderjarigen van een zeer specifiek beschermingsstatuut genieten in het jeugdbeschermingsrecht.

Samengevat komt het ons voor dat het stelsel van het ouderlijk gezag en van de voogdij, ofschoon zeker altijd voor verbetering vatbaar, als dusdanig hernomen kan worden, maar dan wel enkel voor minderjarigen. In voorkomend geval dienen de verbeteringen het voorwerp uit te maken van een specifieke hervorming.

II.C. HET STELSEL VAN DE VOLWASSENEN.

De vrederechters zijn unaniem van oordeel dat het stelsel van artikel 488*bis* van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk moet gemaakt worden op alle volwassen onbekwamen wat de patrimoniale kwesties betreft. De wetgever van 1991 en 2003 heeft een zeer soepel stelsel op poten gezet dat zijn sporen verdiend heeft en dat in zijn geheel genomen zeer bevredigend is. Het kan als zodanig worden toegepast op de bestaande statuten van patrimoniale onbekwaamheid, uitgezonderd misschien op de verkwisters, waarvoor een aanpassing van de opdracht van de voorlopige bewindvoerder nodig is in toepassing van de artikelen 488*bis* d) et 488*bis* f) § 2 (wij weten echter dat dat stelsel praktisch in onbruik gevallen is).

Aan dat stelsel zou een stelsel van onbekwaamheid voor de rechten aangaande de persoon moeten toegevoegd worden, hetgeen een uitzonderingsregime moet zijn. Met andere woorden, zelfs indien hij aan dat stelsel onderworpen is, blijft de volwassene bekwaam, behalve voor de handelingen die de vrederechter heeft bepaald. Dergelijke benaderingswijze van de persoonsrechtelijke onbekwaamheid leunt beter aan bij de onafhankelijkheid van de beschermde persoon ten aanzien van zijn beschermer en eerbiedigt beter de verplichtingen opgelegd door de Conventie van de Verenigde Naties betreffende de rechten van personen met een handicap.

Een andere optie zou erin kunnen bestaan dat twee of meer alternatieve stelsels worden ontwikkeld die de vrederechter zou kunnen toepassen in functie van de feitelijke situatie en die hij eventueel zou kunnen aanpassen, zoals ook echtgenoten kunnen kiezen uit meerdere regimes voor hun huwelijksvermogensstelsel. Er zou dan een algemeen onbekwaamheidsstelsel kunnen bestaan voor het geval waarin de autonomie van de beschermde persoon zeer beperkt is (zwaar gehandicapt) en een lichter onbekwaamheidsstelsel voor personen die nog een zekere autonomie hebben. Als deze optie al het risico inhoudt dat personen « gemakshalve » onder algemene onbekwaamheid worden geplaatst, laat ze in ieder geval wel toe te grote verschillen in de rechtspraak te vermijden, alsook de redactie van te lange typevonnissen waarin alle precieze gevallen zijn opgenomen.

Het stelsel van de persoonsrechtelijke onbekwaamheid zou los van de vermogensrechtelijke onbekwaamheid moeten kunnen bestaan. Afzonderlijke beschermers zouden voor elk van deze materies kunnen benoemd worden.

Tenminste voor de eerste maatregel aangaande de persoon zou een specifieke medische verklaring over die vraag moeten neergelegd worden, waarin geattesteerd wordt dat de volwassene in de onmogelijkheid verkeert om voor zijn eigen persoon zorg te dragen of om met voldoende kennis van zaken keuzes te maken bij de uitoefening van zijn persoonsrechten.

Wanneer de onbekwaamheid voor een of andere persoonsgebonden materie uitgesproken wordt door de vrederechter, zou een systeem van voorafgaandelijke machtigingen moeten uitgewerkt worden naar analogie met het systeem van artikel 488*bis* voor bijzonder belangrijke handelingen, zoals de wijziging van verblijfplaats, belangrijke medische ingrepen, huwelijk, echtscheiding, afstamming...

De overgang van de huidige stelsels van onbekwaamheid betreffende de persoonlijke rechten zou in het bijzonder vergemakkelijkt worden aangezien het zou volstaan om in de wet te bepalen dat de personen die momenteel onbekwaamverklaard of in staat van verlengde minderjarigheid verklaard zijn (bij wie de onbekwaamheid op persoonlijk gebied de regel is) automatisch onder de nieuwe “dubbele regeling” (patrimoniale en persoonlijke onbekwaamheid) zouden vallen, zodat de stelsel van onbekwaamheid de regel zou blijven in het nieuwe statuut totdat hij door de vrederechter wordt gewijzigd.

II.D. ENKELE BIJZONDERE VRAAGSTUKKEN.

II.D.1. BEHOUD VAN HET OUDERLIJK GEZAG BIJ MEERDERJARIGHEID?

De vrederechters denken niet dat het behoud van het ouderlijk gezag na de meerderjarigheid een goede zaak zou zijn: zelfs als ze niet in staat zijn om zonder bescherming te leven, moeten de onbekwamen als volwassenen kunnen beschouwd worden en niet als kinderen die moeten opgevoed worden. Het principe moet zijn dat, zelfs indien hij onder bescherming is geplaatst, de beschermde persoon naar een persoonlijke autonomie moet kunnen streven. Dat belet niet dat de ouders een belangrijke rol blijven spelen als benoemde bewindvoerders met een opdracht die ruimer of beperkter zal zijn al naargelang de precieze onbekwaamheden van de beschermde persoon. Het behoud van het ouderlijk gezag verhindert de aanpassing van de opdracht van de beschermer in functie van elk geval.

Men mag niet uit het oog verliezen dat relationele problemen tussen ouders en kinderen zoals die voorkomen in alle familiale relaties, zich ook kunnen voordoen in het kader van een beschermingsstelsel.

Dat belet niet dat in een overgang wordt voorzien op het einde van de minderjarigheid waardoor een persoon, indien nodig, vanaf zijn 18 jaar wordt beschermd in het kader van de bescherming van volwassenen.

II.D.2. DE ONAFHANKELIJKHEID VAN DE PATRIMONIALE EN PERSOONLIJKE STATUTEN.

Het is belangrijk dat de twee beschermingsstatuten voor de volwassenen, de ene betreffende het vermogen (488*bis*) en de andere betreffende de persoonlijke rechten (nog

te creëren) onafhankelijk van mekaar zouden zijn. De praktijk toont aan dat in een belangrijk aantal gevallen personen die onbekwaam zijn om hun vermogen te beheren perfect autonoom zijn wat hun persoon betreft. Twee verschillende bewindvoerders zouden moeten kunnen benoemd worden, zonder uit te sluiten dat dezelfde persoon aangewezen wordt.

Rekening houdend met de zeer belangrijke implicaties van de bescherming van de persoon, zou moeten gedacht worden aan de systematische benoeming van een vertrouwenspersoon en van een advocaat in de procedures tot aanstelling en tot machtiging (bvb. machtiging voor belangrijke medische ingrepen?), geïnspireerd op het systeem uit de wet van 18 juni 1990 op de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

II.D.3. METHODOLOGIE.

Het voorstel « Goutry » is zeer ambitieus. Het heeft het voordeel een geordend nieuw stelsel voor te stellen, ééngemaakt rond het huidige stelsel van de voogdij. Keerzijde van de medaille is de omvang van het wetgevend werk, tijdens hetwelk alle praktische en theoretische implicaties van de hervorming onderzocht zullen moeten worden en in een belangrijk aantal vraagstukken tussen verschillende oplossingen gekozen zal moeten worden.

De door de vrederechters voorgestelde oplossing is minder ambitieus en op het eerste zicht misschien ook minder verleidelijk. Niettemin biedt zij het voordeel van een grotere rechtszekerheid door de bestaande stelsels op te pikken en zich ertoe te beperken daar een nieuw stelsel aan toe te voegen van persoonlijke onbekwaamheden van de volwassenen, gebaseerd op een juridische techniek die reeds gebruikt wordt in de voorlopige bewindvoering. Deze methodologie heeft ook het voordeel het wetgevend werk af te bakenen, hetgeen een snellere uitwerking van de hervorming zal toelaten.

II.D.4. DE UITBREIDING VAN DE BEVOEGDHEID VAN DE VREDERECHTERS.

De vrederechters zijn voorstanders van de uitbreiding van hun bevoegdheid tot het beoogde nieuwe stelsel van onbekwaamheid. Deze bevoegdheid ligt in het verlengde van hun bevoegdheden inzake de voorlopige bewindvoering en de voogdij, waarvoor hun hoedanigheid van eerstelijnsrechter bijzonder geschikt is.

III. DE REGELING VAN ENKELE KWESTIES DIE IN HET HUIDIGE STELSEL NIET OPGELOST ZIJN.

In de marge van de hervorming van de onbekwaamheidsstelsels, zouden de vrederechters het op prijs stellen dat de wetgever een beslissing neemt over enkele specifieke kwesties die op dit ogenblik niet afdoende geregeld zijn. Volgende onderwerpen zouden kunnen ter sprake gebracht worden :

- de vraag naar het beginpunt van de beroepstermijn tegen beslissingen tot aanwijzing van een voorlopige bewindvoerder (vanaf de kennisgeving of vanaf de betekening). De vrederechters denken dat de kennisgeving moet weerhouden worden;

- de eventuele bevoegdheid van de vrederechter inzake de overlegging van de rekeningen;
- de inhoud van de medische verklaringen, die vaak te wensen overlaat : men zou een typeformulier kunnen ontwerpen waarin de arts moet antwoorden op een reeks vragen. Men zou kunnen bepalen dat de mutualiteit dit certificaat zal terugbetalen ;
- de vraag naar de publiciteit van de genomen maatregelen (Belgisch Staatsblad, identiteitskaart);
- de vraag naar de conflicten tussen de huwelijksvermogensstelsels en de onbekwaamheidsstatuten (welke beheersbevoegdheden moeten primeren: die van de bewindvoerder of die van de echtgenoot?)
- de opdracht die aan de voorlopige bewindvoerder moet toevertrouwd worden met betrekking tot de bestemming die aan de bestaande goederen en bankwaarden moet gegeven worden op datum van het overlijden van de beschermde persoon, als geen erfgenamen gekend zijn of als de erfgenamen de nalatenschap verwerpen.

IV. BESLUIT.

Hoewel het Koninklijk Verbond van de Vrede- en Politierichters zich kan terugvinden in de principes die de ontwerpers van het besproken wetsvoorstel vooropgesteld hebben, kan het haar steun niet toezeggen aan de actueel voorliggende tekst. De keuze voor een principiële onbekwaamheid wat de persoonsgebonden rechten aangaat is niet aangepast aan een volwassenenstatuut en eerbiedigt de door België ondertekende Conventie van de Verenigde Naties betreffende de rechten van personen met een handicap niet.

Het Verbond oordeelt dat het voorstel om het geheel van onbekwaamheden tot één enkel stelsel te herleiden onaangepast is. Het stelt eerder voor de juridische stelsels op te splitsen in functie van de leeftijd, gelet op het feit dat de situatie van een kind fundamenteel verschilt van deze van een volwassene, in het bijzonder wat betreft zijn persoonlijke en financiële autonomie ten aanzien van zijn beschermer.

De keuze van het Verbond steunt op het behoud van het stelsel van het ouderlijk gezag en de voogdij voor de minderjarigen en op het behoud van artikel 488*bis* voor de bescherming van de goederen van de meerderjarigen. Het Parlement zou alleen opnieuw werk moeten maken van het stelsel van onbekwaamheden op het gebied van de rechten met betrekking tot de persoon, wat een zeer delicate materie is. Een onafhankelijk stelsel van voorlopige bewindvoering dat werkt volgens dezelfde mechanismen, zou moeten ontworpen worden. Het principe van de bekwaamheid zou moeten gehandhaafd blijven, behoudens uitzondering, bepaald door de rechter.

Een andere oplossing zou erin bestaan ten minste twee basisstelsels uit te werken tussen dewelke de vrederechter zou kunnen kiezen en die hij zou kunnen aanpassen.

In de marge van deze hervorming zouden ook enkele specifieke kwesties kunnen geregeld worden die de goede werking van het huidige stelsel van voorlopige bewindvoering verstoren.